

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

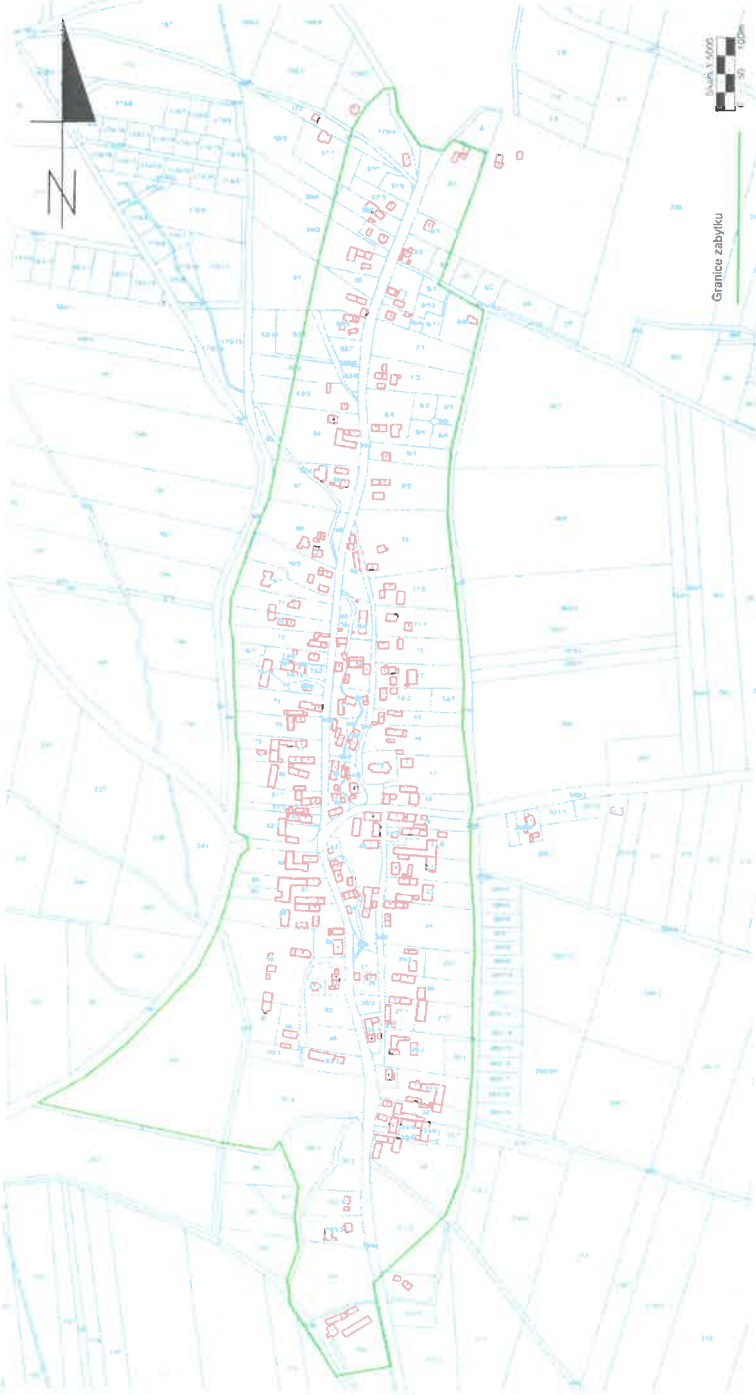
1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI SŁUPICE

2. Czas powstania

XIV/XV w.

9. Materiały graficzne

3. Miejscowość

SŁUPICE

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

województwo: **DOLNOŚLĄSKIE**

powiat: **DZIERŻONIOWSKI**

gmina: **ŁAGIEWNIKI**

6. Współrzędne geograficzne

50°48'50"N 16°44'37"E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE

ROLNICZE

8. Stan zachowania

4

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

NAZWY: *Stupicz* (1368 r.), *Schlaupitz* (1638 r., 1945 r.), *Stupica* (1945 r.), *Stupice* (1947 r.)

HISTORIA:

Stupice powstały zapewne jeszcze jako osada słowiańska, na planie owalnicy. Prawdopodobnie w XIV w. została przeniesiona na prawo niemieckie. Z tego też okresu pochodzą pierwsze informacje źródłowe o miejscowości, której właścicielami była wówczas rodzina von Logau. Kolejni przedstawiciele tego rodu, byli właścicielami Stupic aż do zakończenia wojny 30-letniej. Na przełomie XV/XVI w. powstał tu obiekt obronny, później przekształcony na dwór. Rozwój miejscowości obserwuje się zwłaszcza po zakończeniu wspomnianej wojny 30-letniej, podczas której wieś znacznie ucierpiała. W 1785 r. Stupice należały do klucza majątku, należącego do baronów von Schönaich. W miejscowości istniał wówczas folwark, dwie szkoły, jak również funkcjonowały trzy młyny wodne i wiatrak. Wieś zamieszkiwało 451 osób, w tym 15 kmieci, 28 zagrodników i 15 chatupników. W 1830 r. Stupice liczyły 110 domostw oraz 680 mieszkańców, w tym 199 katolików. Na terenie wsi wymienia się wówczas owczarnie oraz działalność 16 krosien tkackich. Piętnaście lat później liczba domostw na terenie miejscowości wzrosła do 114, zaś liczba mieszkańców do 739 osób, w tym 228 katolików. W II połowie XIX w., obserwuje się spadek liczby mieszkańców, co wiązało się przede wszystkim z upadkiem tkactwa chatupniczego, a co za tym idzie Stupice nie rozwijały się już. W latach 1889–1890 na miejscu wcześniejszej, gotyckiej świątyni wzniesiono nowy, neoromański kościół. Ten, oprócz niewielkich zabudowań majątku z dworem, był najbardziej charakterystycznym elementem krajobrazu wsi. Stupice zachowały do dziś dobrze czytelny układ ruralistyczny, o cechach ulicówki, z regularnie usytuowaną wzdłuż głównej drogi zabudową mieszkalną i gospodarczą, charakteryzującą się dużymi zabudowaniami na planie czworoboku, powstałymi w II połowie XIX w. oraz zmodernizowanymi w I poł. XX w. Na terenie miejscowości obserwuje się zwłaszcza w ostatnich latach powstanie nowej zabudowy mieszkalnej, jednorodzinnej, sytuowanej głównie na obrzeżach wsi.

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura –
załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

30 czerwiec 2023 r.

Kamil Pawłowski

dr Kamil Pawłowski

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 1

1. Miejscowość	SLUPICE	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	ŁAGIEWNIKI	HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI SLUPICE	ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
3. Powiat	DZIERŻONIOWSKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- przekształcenia istniejącego układu ruralistycznego wynikające z dużego rozwoju zabudowy usługowej i mieszkaniowej oraz infrastruktury użytkowej;
- modernizacja istniejącej, historycznej zabudowy z wykorzystaniem materiałów i rozwiązań ahistorycznych;
- brak działań zmierzających do zachowania historycznych budynków gospodarczych i ich rozbiórki;
- brak działań związanych z zachowaniem dawnego dworu obronnego i jego historycznego otoczenia.

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- zachowanie charakterystycznych cech układu ruralistycznego, objętego ochroną konserwatorską;
- w przypadku nowych inwestycji zachowanie cech typowych architektury regionalnej, tj. bryły, formy elewacji i kształtów dachów, materiałów wykończeniowych;
- modernizacja istniejącej zabudowy mieszkalno-gospodarczej z poszanowaniem substancji zabytkowej, bryły i formy;
- lokowanie nowej zabudowy mieszkalnej w linii zabudowy historycznej;
- zachowanie wieży kościoła św. Michała Archanioła jako dominanty krajobrazowej wsi;
- zachowanie historycznej zieleni wiejskiej, zwłaszcza na terenie dawnego ewangelickiego oraz cmentarza przykościelnego;
- eliminacja elementów ahistorycznych, powstałych po 1945 r. niewpisujących się w historyczny układ ruralistyczny;
- lokowanie nowych obiektów handlowych i usługowych możliwie poza granicami układu ruralistycznego.

ŹRÓDŁA I LITERATURA:

- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, Breslau 1830.
- Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.
- *Słownik geografii turystycznej Sudetów*, T. 20, *Masyw Ślęży. Równina Świdnicka, Kofina Dzierżoniowska*, red. M. Staffa, Wrocław 2005.
- Zimmermann F.A., *Beyträge zur Beschreibung von Schlesien*, T. 5, Brieg 1785.

Kartografia

- Messtischblatt, *Zobten 3015*, 1895 r.

30 czerwiec 2023 r.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

Kamil Pawłowski

dr Kamil Pawłowski

